

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Udrag fra Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 48. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius01val-shoot-idm140153320631584/facsimile.pdf> (tilgået 10. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

ihw; ligeledes: Præs. *forsørg*, Subst. *schaber*, *fortiennist*, *forhwerfft*, *diefflens*, *liuffs*, *ther for*, og Adverbialendelsen *-lig* til: *forsørgger*, *skabere*, *fortienniste*, *forhuerffuit*, *dieffuelens*, *liuluis*, *der fore*, *-lige*.

Former, der, ved Sammenblanding af oprindeligt *ō* og *ā*, vidner om den dialektiske Lydudvikling af *ō* til *ō* som *gordt*, *haar*, rettes til de almindelige Skriftformer *gaard*, *hoor*.

Alle disse Ændringer viser, at Palladius fra første Færd af har sat sig som Opgave at give Skriftsproget en enkelt og fast Retskrivning. Han havde her en ældre Arbejdsfælle i Chr. Pedersen. Det er ikke uden Interesse at sammenligne de Rettelser, Chr. P. faa Aar i Forvejen havde foretaget i Nyudgaven af Karl Magnus Krønike med Palladius' Rettelser i Enchiridion. Der er en saa forbløffende Lighed, at man kunde fristes til at tro, at Chr. P. havde læst Korrektur paa Enchiridion. I Gottfred af Ghemens Udgave af Karl Magnus Krønike fra Aarhundredets Begyndelse¹ fandtes *thet*, *then* osv., *gj*, *kj* i Forlyd, *y* sammenblandet med *i*, *slaa* og *fraa*, Former som *swere* og *willie*, *e* i *hemmel*, den oprindelige Form *haffde*, osv., og dette rettes ganske i Overensstemmelse med Rettelserne hos Palladius til *det*, *den* osv., *g*, *h*, *i*, *sla*, *fra*, *suerge*, *vilge*, *hiemmel*, *hagde*. Disse Palladius' og Chr. Pedersens Retskrivnings- og Lydreformer sejrede i Kristian den Tredjes Bibel; og herigennem fik de for Retskrivningens Vedkommende afgørende Indflydelse paa det moderne Skriftsprog, mens mange Lydformer (*sla*, *hiemmel*, *vilge* o. fl.) bukkede under i Kampen med andre og ældre Former. —

Ikke mindre Interesse end Lydændringerne har de grammatiske og lexikalske Ændringer.

Af Bøjningsformer rettes 2. Pers. *skalst* til *skalt*, Perf. Part. *opweckt* til *opuact*, Præs. Part. *-ende*, til *-endis*, Pronomenet *thennom* rettes altid til *dem* og Flertal af det possessive Pron. 3. Pers. *syn* undertiden til *deris*; Adverbialendelsen *-ligen* ændres regelmæssigt til *-lige*. Kønnen forandres i

¹ Det eneste bevarede Exemplar findes paa Univ. Bibl. i Upsala.